

EMN

European Migration Network

IOM • OIM

Migrácia zahraničných študentov do SR

hlavné zistenia a výstupy z národnej štúdie EMN

Andrea Frkáňová

(Peter Drozd, Katarína Kubovičová)

Konferencia EMN: Migrácia študentov z tretích krajín do SR a EÚ
4. decembra 2012

Európska migračná sieť bola založená Rozhodnutím Rady 2008/381/ES a je financovaná Európskou úniou.

Spolufinancované Ministerstvom vnútra SR.

Národná štúdia

Ako je to v SR?

- Opatrenia zamerané na prilákanie zahraničných študentov
- Opatrenia zamerané na boj so zneužívaním povolení na pobyt určenými na študijné účely

- Dostupné štatistiky

Metodológia

- stanovená špecifikácia

Zahraničný študent – štátny príslušník tretej krajiny, ktorý získal niektorý z druhov prechodného pobytu, ktoré SR vydáva pre žiadateľov, ktorých primárnym cieľom na území SR je štúdium.

Štúdiá sa sústreďuje len na migračné trendy študentov študujúcich podľa Medzinárodnej štandardnej klasifikácie vzdelávania (**ISCED**) na úrovni **5 a 6, teda v podmienkach SR ide o vysokoškolské štúdium 1., 2. a 3. stupňa.**

- spracovanie a analýza dostupných podkladov a dokumentov
- odborné konzultácie
- dotazníkový prieskum
- dostupné štatistické údaje

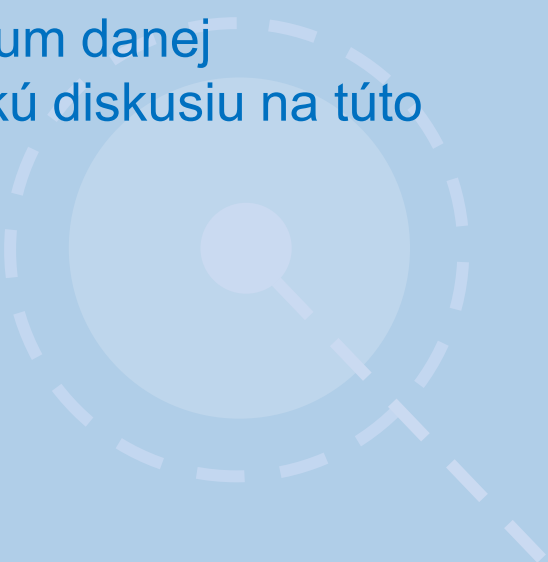
v období január – september 2012

Metodológia

- chýbajúci komplexný výskum alebo analýza problematiky migrácie zahraničných študentov – príslušníkov tretích krajín
- mnohé štatistické údaje, ktoré požadovalo zadanie štúdie, sa v SR nezberajú

Predkladaná štúdia je prvou svojho druhu, a preto môže predstavovať dobrý základ pre budúci hlbší výskum danej problematiky ako aj podklad na širšiu spoločenskú diskusiu na túto tému.

Národná štúdia - obsah

- systém vyššieho vzdelávania v SR, prehľad o strategických dokumentoch, verejných diskusiách a mediálnych výstupoch na túto tému
- prehľad o legislatíve a praxi v SR voči zahraničným študentom pred, počas a po skončení ich štúdia a analýza dostupných štatistických údajov o počtoch zahraničných študentov a povolení na pobyt na študijné účely
- prehľad o multilaterálnej a bilaterálnej spolupráci v oblasti mobility zahraničných študentov a podpory migrácie študentov z vybraných krajín, ako aj o spolupráci v rámci EÚ a európskych programov
- dopad migrácie zahraničných študentov do SR

Zistenia

- SR nemá komplexný strategický dokument týkajúci sa výlučne migrácie zahraničných študentov
 - Migračná politika Slovenskej republiky s výhľadom do roku 2020
 - Minerva 2.0 – Slovensko do prvej ligy
- opatrenia ostávajú zatiaľ len v deklaratívnej rovine
- dlhodobý zámer rozvoja vysokej školy VŠ
- Z legislatívneho hľadiska je v SR problematika migrácie zahraničných študentov komplexne upravená
- Opatrenia vo fáze – pred začiatkom štúdia, počas a po ukončení štúdia

Prax v SR vo vzťahu k zahraničným študentom pred začiatkom ich štúdia

- **Opatrenia zamerané na zvýšenie záujmu zahraničných študentov študovať v SR**
 - propagácia vysokých škôl a cielené kampane (MŠVVaŠ (Čína, Turecko a Srbsko), SAIA n.o. (Turecko, Rusko, Ukrajina, Čína ,Brazília), zastupiteľské úrady SR (Macedónsko, Kanada), VŠ.)
 - štipendiá, granty a iná finančná podpora (Štipendiá vlády SR pre zahraničných študentov v rámci pomoci rozvojovým krajinám, Štipendiá MŠVVaŠ SR v zmysle bilaterálnych zmlúv v rezorte školstva, Štipendiá MŠVVaŠ SR, Modernizačný program Slovensko 21, Národný štipendijný program, Štipendijné programy poskytované EÚ, Stredoeurópsky výmenný program pre univerzitné štúdia (CEEPUS), Medzinárodný vyšehradský fond, Fulbrightov program)
 - uznávanie dokladov potrebných pre prijatie zahraničného študenta na vysokú školu v SR
 - rýchlejšie spracovanie žiadostí o prijatie na štúdium a zápis

Prax v SR vo vzťahu k zahraničným študentom pred začiatkom ich štúdia

○ informácie poskytované zahraničným študentom o podmienkach ich štúdia a pobytu

- webové stránky viacerých inštitúcií, brožúry, poradenské centrum

○ poplatky spojené so štúdiom

- študijné poplatky od 1 000 do 10 000 €,
- poplatky za prijímacie konanie 35 € až 70 €,
- správne poplatky za udelenie prechodného pobytu na účel osobitnej činnosti - 99,50 €
- od 1.1.2012 sú žiadatelia o prechodný pobyt na účel štúdia od platenia správneho poplatku oslobodení

○ postup pri vydávaní víz a povolení na pobyt

- prechodný pobyt na účel štúdia;
- prechodný pobyt na účel osobitnej činnosti, ktorou je činnosť vyplývajúca z programov vlády SR alebo z programov EÚ;
- prechodný pobyt na účel osobitnej činnosti, ktorou je plnenie záväzku SR vyplývajúceho z medzinárodnej zmluvy;
- prechodný pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý má priznané postavenie osoby s dlhodobým pobytom v inom členskom štáte.

Prax v SR vo vzťahu k zahraničným študentom pred začiatkom ich štúdia

Výhody oproti iným žiadateľom:

- skrátená lehota do 30 dní odo dňa podania úplnej žiadosti
- študent môže počas pobytu pracovať a podnikáť
- študent môže začať študovať ešte pred samotným udelením prechodného pobytu na účel štúdia (národné vízum)
- študent je v prípade žiadosti o prechodný pobyt na účel štúdia oslobodený od platenia správneho poplatku a v prípade krátkodobých študijných pobytov aj od platenia konzulárneho poplatku za vydanie schengenského víza.

V SR neexistujú žiadne procedúry, ktoré by zvýhodňovali nejaký typ štúdia, študijný program, uchádzača podľa krajiny pôvodu alebo by brali do úvahy dátum predpokladaného začiatku štúdia.

Prax v SR vo vzťahu k zahraničným študentom počas ich štúdia

o Dĺžka pobytu a štúdia

- Na účel štúdia - 6 rokov, na účel osobitnej činnosti – 2 roky, s dlhodobým pobytom v inom ČŠ – 5 rokov (predĺženie 5 a 3 roky)
- pri obnovovaní sa neskúmajú znalosti jazyka, študijné výsledky žiadateľa, účel pobytu sa posudzuje výhradne na základe potvrdenia školy
- opakovanie ročníka, nepredstavuje dôvod na zrušenie pobytu a nie je ani prekážkou pre pozitívne rozhodnutie o obnovení pobytu
- o prerušení alebo zanechaní štúdia zahraničným študentom resp. o jeho vylúčení sú študent povinní informovať policajný útvar do troch dní, túto povinnosť má aj VŠ
- ak študent svoju povinnosť informovať policajný útvar zanedbá, považuje sa takéto porušenie povinnosti za priestupok

úspešnosť ukončenia štúdia zahraničnými študentmi sa pohybuje na úrovni **80 – 95 %** v prípade vysokoškolského štúdia 1. a 2. stupňa a **95 – 100 %** v prípade vysokoškolského štúdia 3. stupňa

Počty zahraničných absolventov denného štúdia majú od roka 2006 stúpajúcu tendenciu (2006: 325, 2011: 710)

Prax v SR vo vzťahu k zahraničným študentom počas ich štúdia

○ Zárobková činnosť a podmienky sociálneho zabezpečenia zahraničných študentov

- pri prechodnom pobyte na účel štúdia sa povolenie na zamestnanie nevyžaduje, ak zamestnanie nepresiahne **10 hodín za týždeň**.
- pri prechodnom pobyte na účel osobitnej činnosti, ktorou je činnosť vyplývajúca z programov vlády SR alebo z programov EÚ, alebo plnenie záväzku SR vyplývajúceho z medzinárodnej zmluvy, nepotrebnú povolenie na zamestnanie iba v prípade, že to ustanovuje medzinárodná zmluva.
- študent, ktorému bol udelený prechodný pobyt na účel štúdia, alebo z dôvodu, že je osobou, ktorá má dlhodobý pobyt v inom členskom štáte EÚ, môže podnikáť.
- ak zahraničný študent v SR podniká alebo je zamestnaný, má rovnaké práva a povinnosti ako štátni občania SR.

○ Podmienky vstupu a pobytu rodinných príslušníkov zahraničných študentov

- rodina v najužšom slova zmysle má možnosť požiadať o prechodný pobyt na účel zlúčenia rodiny spolu so študentom, alebo aj kedykoľvek počas platnosti prechodného pobytu študenta, s ktorým plánuje zlúčiť rodinu.

Možnosti zotrvania zahraničného študenta na území SR po ukončení štúdia

- ukončenie štúdia sa považuje za pominutie účelu prechodného pobytu, ktorý sa ruší
- SR v súčasnej dobe neumožňuje študentom z tretích krajín zostať po ukončení štúdia na svojom území a pokúsiť sa hľadať si zamestnanie
- podľa informácií MPSVR SR navrhuje ministerstvo v rámci novely zákona o službách zamestnanosti ustanovenie: *„povolenie na zamestnanie sa nevyžaduje u štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý úspešne absolvoval štúdium na strednej škole alebo štúdium na vysokej škole na území Slovenskej republiky“.*

Zneužívanie povolení na pobyt určených pre zahraničných študentov

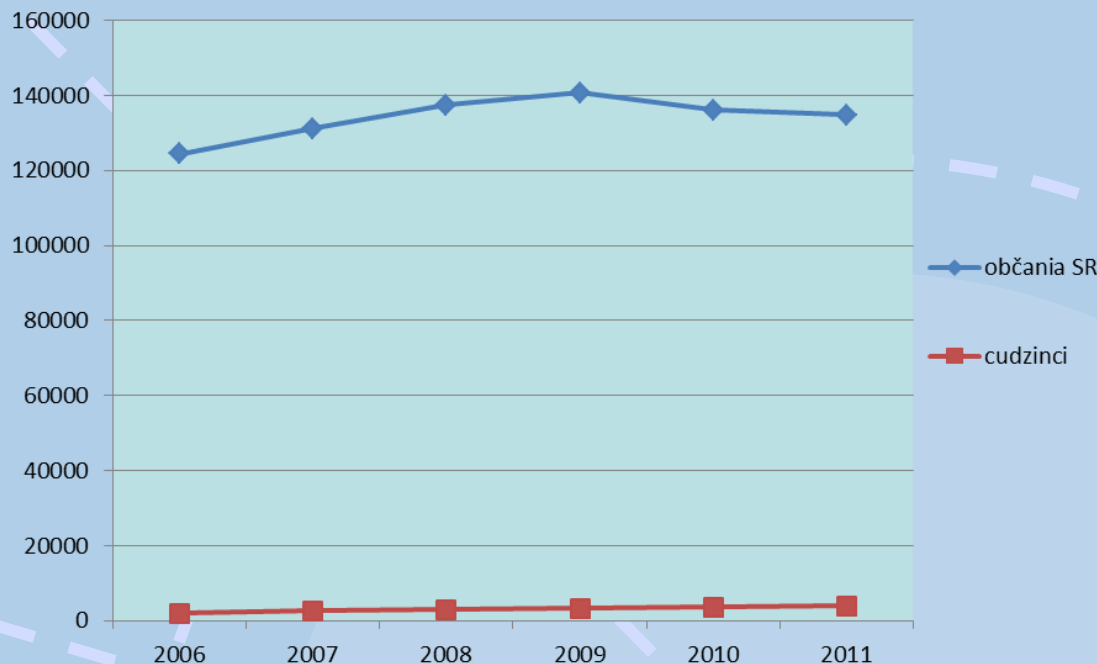
- neoprávnený pobyt na území SR spôsobený **neskorým podaním žiadosti** o predĺženie povolenia na prechodný pobyt, prípadne **nevycestovaním z územia SR** po uplynutí platnosti povolenia na prechodný pobyt
- v minulosti sa ako problematické javilo **štúdium na jazykových školách**
- zneužívanie prechodného pobytu na účel štúdia štátnymi príslušníkmi tretích krajín, ktorých **primárnym cieľom je na území SR podnikat'**
- **práca nad rámec stanovených podmienok** (prekročenie povoleného počtu pracovných hodín alebo nelegálna práca) - **nezistené**
- oslovené vysoké školy sa podľa vyjadrení s problémom zneužívania tohto druhu pobytu nestretajú **len ojedinele** (nepokračovanie v štúdiu, falošné doklady o vzdelaní).
- nízke počty zamietnutých žiadostí o povolenie na prechodný pobyt/obnovení povolení na prechodný pobyt naznačujú, že k možnému podozreniu zo zneužitia tohto druhu pobytu dochádza v SR **len ojedinele**

Štatistiky (zdroj: ÚIPŠ)

- SR je zatiaľ na okraji záujmu zahraničných študentov, čo je podporené dostupnými štatistikami
- v rokoch 2006 – 2011 vývoj počtu študentov – cudzincov, ktorí študovali na slovenských verejných, štátnych a súkromných vysokých školách v dennom štúdiu (ISCED 5), **rastúcu tendenciu**.
- kým počet slovenských študentov od roku 2009 vykazuje klesajúcu tendenciu
- **s ohľadom na uvedený vývoj sa dá predpokladať, že v budúcnosti budú cudzinci zastávať dôležitú cieľovú skupinu slovenských vysokých škôl.**

Počet študujúcich občanov SR v dennom štúdiu v porovnaní so študentmi, ktorí nemajú občianstvo SR (2006 – 2011), ISCED 5

Celkovo študovalo v roku 2010, na slovenských vysokých školách v dennom štúdiu na 1. a 2. stupni štúdia **139 716 študentov**, z ktorých bolo **3 595 cudzincov**, čo predstavuje len **2,57 %**.

Štatistiky (zdroj: ÚIPŠ)

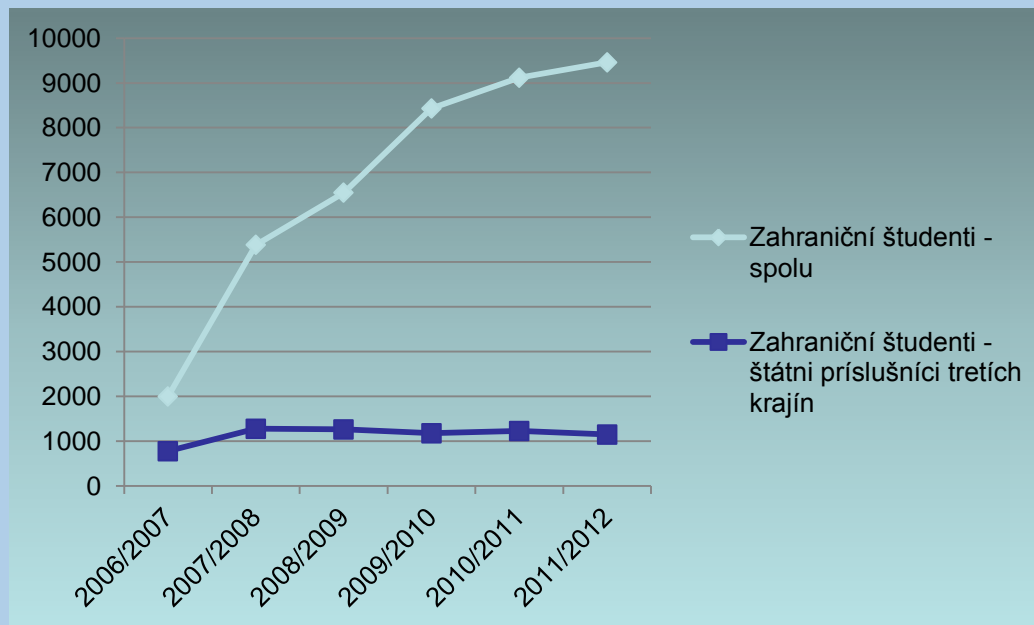
Zahraniční študenti – štátni príslušníci tretích krajín (2006 – 2011), ISCED 5 a 6

Akademický rok	Zahraniční študenti v dennej forme štúdia		Zahraniční študenti v externej forme štúdia		Zahraniční študenti spolu	
	spolu	z toho	spolu	z toho	spolu	z toho
		ženy		ženy		ženy
2006/2007	775	311	:	:	775	311
2007/2008	1 192	341	84	33	1 276	374
2008/2009	1 111	333	151	83	1 262	416
2009/2010	1 090	343	86	30	1 176	373
2010/2011	1 015	326	211	125	1 226	451
2011/2012	1 007	356	139	65	1 146	421

- v akademickom roku 2010/2011, bolo z celkového počtu **9 118 cudzincov** študujúcich v dennej a externej forme štúdia (ISCED 5 a 6) celkovo **1 226 cudzincov – štátnych príslušníkov tretích krajín**, čo predstavuje **13,4 % z celkového počtu cudzincov**.
- číselne prevažujú študenti muži nad študentkami ženami
- na 1. a 2. stupni štúdia študovalo v sledovanom období viac zahraničných študentov – štátnych príslušníkov tretích krajín ako na doktorandskom štúdiu.

Zistenia (zdroj: ÚIPŠ)

Zahraniční študenti – porovnanie (2006 – 2011), ISCED 5 a 6

Hoci počet študujúcich cudzincov v sledovanom období kontinuálne narastal, pričom prelomovým bol akademický rok 2009/2010, počet štátnych príslušníkov tretích krajín mal mierne fluktuálny vývoj.

Štatistiky (zdroj: ÚIPŠ)

V sledovanom období od akademického roka 2006/2007 do akademického roka 2011/2012 študovali na 1. a 2. stupni štúdia (ISCED 5) v dennej a externej forme najčastejšie zahraniční študenti – štátni príslušníci tretích krajín zo **Srbska, Kuvajtu, Izraelu, Ukrajiny a Saudskej Arábie**.

Iné zastúpenie krajín je pri zahraničných študentoch – štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí študovali v dennej a externej forme na doktorandskom štúdiu (ISCED 6). Tí najčastejšie pochádzali z **Líbye, Srbska, Ukrajiny, Sudánu a z Ruska**.

Podľa údajov dostupných za rok 2011 študovali najčastejšie zahraniční študenti – štátni príslušníci tretích krajín tieto skupiny študijných odborov: **sociálne, ekonomické a právne vedy; konštruovanie, technológie, výroba a komunikácie; zdravotníctvo**.

Štatistiky (zdroj: ÚHCP P PZ a Eurostat)

Počet vydaných prvých povolení na pobyt štátnym príslušníkom tretích krajín podľa kategórie pobytu a roku

Rok	Spolu	Študijné dôvody*	Dôvody zárobkovej činnosti	Rodinné dôvody	Ostatné dôvody (spolu)
2006	5 688	230	2 337	1 130	1 991
2007	5 949	336	2 266	1 231	2 116
2008	8 025	449	3 984	1 224	2 368
2009	5 336	334	2 302	1 156	1 544
2010	4 373	353	1 776	1 162	1 082
2011	3 641	403	1 321	1 042	875

v sledovanom období bolo vydaných najmenej povolení na prechodný pobyt na účel štúdia (**2 105 povolení**), čo predstavuje len **6,4 %** z celkového počtu vydaných povolení.

Vydané: **na štúdium na vysokej škole, na jazykovú alebo odbornú prípravu k štúdiu na vysokej škole**

Dĺžka pobytu: **od 6 do 11 mesiacov**

Krajiny pôvodu: **Turecko, USA, Ukrajina, Rusko a Saudská Arábia**

Žiadosti o prvé povolenie na prechodný pobyt vydané na študijné účely neboli v sledovanom období často zamietané. V 2011 (17 žiadostí).

Štatistiky (zdroj: ÚHCP P PZ a Eurostat)

Všetky platné povolenia na pobyt vydané na študijné účely

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Celkový počet všetkých vydaných platných povolení na pobyt na účel štúdia	429	479	790	688	735	900

Dĺžka pobytu: nad **12 mesiacov**

Krajiny pôvodu: **Izrael, Saudská Arábia, USA, Turecko a Ukrajina**

Zamietnutia žiadostí o obnovenie povolení na prechodný pobyt na študijné účely nedosahovali v sledovanom období veľké počty a mali relatívne konštantný vývoj. V 2011 (4 žiadosti).

Štatistiky (zdroj: ÚHCP P PZ a Eurostat)

Zmena štatútu povolenia na pobyt z/na študijné účely

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Celkový počet povolení - zmena povolenia z rodinných dôvodov na dôvody štúdia	:	:	0	0	5	3
Celkový počet povolení - zmena z dôvodu zárobkovej činnosti na dôvody štúdia	:	:	2	0	1	3
Celkový počet povolení - zmena z iných dôvodov na dôvody štúdia	:	:	8	7	11	3
Celkový počet povolení - zmena z dôvodu štúdia na rodinné dôvody	:	:	22	1	7	13
Celkový počet povolení - zmena z dôvodu štúdia na dôvod zárobkovej činnosti	:	:	27	11	10	22
Celkový počet povolení - zmena z dôvodu štúdia na iný dôvod	:	:	12	12	5	5

najčastejšie - **zmena povolenia na pobyt z iných dôvodov na dôvody štúdia** (Rusko, Sudán a Keňa).

Najčastejším dôvodom zmeny účelu prechodného pobytu zo štúdia na iný účel bola práve **zmena účelu na zárobkovú činnosť**.

Dopady mobility zahraničných študentov v SR

-trend neustáleho poklesu počtu vysokoškolských študentov v SR od roku 2008

Počet študentov na vysokých školách v SR za roky 2006 – 2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Počet študentov spolu	209 517	220 059	225 766	225 588	217 039	216 303
Počet zahraničných študentov (EÚ + tretie krajiny)	1 999	5 381	6 547	8 429	9 118	9 461
Podiel zahraničných študentov (EÚ + tretie krajiny) na celkovom počte študentov VŠ	0,95 %	2,45 %	2,89 %	3,74 %	4,20 %	4,37 %

Zdroj: UIPS

-demografický vývoj a migrácia slovenských študentov za vzdelaním do zahraničia

-pre VŠ predstavujú zahraniční študenti zdroj príjmov - ako príklad môžeme uviesť Univerzitu Komenského v Bratislave, na ktorej v roku 2011 študovalo 27 800 študentov, z ktorých bolo **2 259 cudzích štátnych príslušníkov**. Dotácia za rok 2011 predstavovala sumu 84 246 598 €, čo znamená, že jeden študent bol dotovaný sumou 3 298 €. Výnosy zo školného od zahraničných študentov predstavovali sumu 11 175 606 €, čo predstavuje sumu **4 947 € na jedného zahraničného študenta**.

Zdroj: Výročná správa o hospodárení UK za rok 2011, dostupné na <http://www.uniba.sk/index.php?id=3701> (citované 30. 8. 2012).

Zistenia

- relatívne nízke percento zahraničných študentov
- výrazne väčšie zastúpenie občanov ČŠ EÚ pred štátnymi príslušníkmi tretích krajín
- vysoké školy neponúkajú dostatok atraktívnych študijných programov v cudzích jazykoch
- z bezplatného vzdelania v slovenskom jazyku, resp. nízkeho školného profitujú najmä študenti z jazykovo blízkych krajín a študenti tvoriaci slovenskú národnostnú menšinu v susedných krajinách
- školné za študijné programy v cudzích jazykoch sa pohybuje v rádovo vyšších sumách preto je štúdium dostupné skôr pre zahraničných študentov z členských štátov EÚ
- zjednodušené postupy zväčša neplatia pre študentov ani v prípadoch, keď získajú štipendium a študujú na základe bilaterálnych alebo multilaterálnych zmlúv či partnerstiev
- počet študentov z tretích krajín je relatívne konštantný, čo potvrdzujú aj štatistiky o počte vydaných povolení na pobyt na študijné účely. Pokles len v roku 2009
- zahraniční študenti (aj štátni príslušníci tretích krajín) študujú najmä dlhodobo a ukončujú svoje vzdelanie na Slovensku
- legislatíva upravujúca vstup a pobyt zahraničných študentov je v SR značne konzervatívna, čo má dopad na počet zahraničných študentov, ktorí po ukončení vzdelania na Slovensku ostávajú **PLÁNOVANÉ ZMENY**

ĎAKUJEM ZA POZORNOST